

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia sprawdzianu!

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNIĄ

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIĄ

<i>dzień</i>		<i>miesiąc</i>		<i>rok</i>			

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

SPRAWDZIAN W SZÓSTEJ KLASIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Instrukcja dla ucznia

- Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
- Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
- Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
- Rozwiązania zapisuj długopisem albo piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
- W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ kratek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

- Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np. gdy wybrałeś odpowiedź „A”:

■	B	C	D
---	---	---	---

- Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

○	B	C	■
---	---	---	---

- Rozwiązania zadań od 21. do 25. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
- Ostatnia strona arkusza jest przeznaczona na brudnopis. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane.

Powodzenia!

KWIECIEŃ 2008

**Czas pracy:
60 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 40**

S-1-082

Jasne jak słońce

Tekst do zadań od 1. do 3.

Słońce jest gwiazdą, która świeci już od kilku miliardów lat. To właśnie ono zapewnia znośne do życia temperatury na naszej planecie. Jego ciepło sprawia, że wody oceanów parują, by potem przerodzić się w życiodajne deszcze. Dzięki promieniom słonecznym rośliny mogą rosnąć i zaopatrywać nas w pokarm. Jednym słowem – bez Słońca życie na Ziemi nie byłoby możliwe. Nie trzeba się jednak martwić, że zgaśnie. Będzie świecić jeszcze przez kolejne miliardy lat.

Od najdawniejszych czasów Słońce było przez ludzi obserwowane, wykorzystywane do określania czasu, a nawet czczone jako bóstwo. Prastare miejsca kultu, kamienne kręgi, budowano najczęściej tak, by miały związek ze wschodem lub zachodem Słońca na początku wiosny lub lata. Najbardziej znanym spośród zachowanych do dziś jest potężny krąg Stonehenge w Anglii, zbudowany kilka tysięcy lat temu. Niektórzy uczeni uważają, że mógł służyć do przewidywania zaćmień Słońca.

Zaćmienie Słońca jest niezwykłym zjawiskiem. Powstaje, gdy Księżyc znajdzie się między Słońcem a Ziemią. Słońce zostaje wtedy zasłonięte przez Księżyc, którego cień pada na Ziemię. Podczas całkowitego zaćmienia Księżyc zupełnie zasłania tarczę słoneczną. Wtedy w ciągu dnia, na krótki czas, zapada ciemność, spada temperatura, a rośliny i zwierzęta reagują tak, jakby zbliżała się noc. W tym samym miejscu na Ziemi zjawisko całkowitego zaćmienia Słońca można obserwować przeciętnie tylko raz na kilkaset lat. Częściej występują zaćmienia, podczas których Księżyc nie zasłania tarczy słonecznej całkowicie. Nazywamy je częściowymi zaćmieniami Słońca.

Na podstawie: E. Übelacker, *Słońce*, Wrocław 1992.

1. Słońce jest ważne dla Ziemi, ponieważ

- A. istnieje już od miliardów lat.
- B. dostarcza ciepła i światła.
- C. było kiedyś obiektem kultu.
- D. można je obserwować.

2. Które zjawiska występują najrzadziej?

- A. Całkowite zaćmienia Słońca.
- B. Częściowe zaćmienia Słońca.
- C. Wschody i zachody Słońca.
- D. Astronomiczne zmiany pór roku.

3. Całkowite zaćmienie Słońca występuje wtedy, gdy

- A. niebo jest całkowicie zachmurzone.
- B. na Ziemi zapada ciemna, głęboka noc.
- C. Księżyc zasłania całą tarczę słoneczną.
- D. Ziemia rzuca cień na Słońce.

4. W Europie Środkowej można było obserwować całkowite zaćmienia Słońca w latach 1706 i 1954. W których to było wiekach?

- A. XIX i XX
- B. XVIII i XX
- C. XVIII i XIX
- D. XVII i XIX

Tekst do zadań od 5. do 7.

11 sierpnia 1999 r. w Polsce można było zaobserwować częściowe zaćmienie Słońca. Oto wyniki obserwacji tego zjawiska w niektórych miastach:

Miejsce	Godzina			Część tarczy słonecznej zakryta podczas środka zaćmienia
	początku zaćmienia	środku zaćmienia	końca zaćmienia	
Gdańsk	11.30	12.47	14.04	0,819
Kraków	11.30	12.51	14.12	0,919
Poznań	11.26	12.45	14.04	0,878
Szczecin	11.23	12.41	14.00	0,864
Wałbrzych	11.25	12.45	14.05	0,924

Na podstawie: www.zjawiska.art.pl

5. W środku zaćmienia Słońce było najbardziej zakryte w
A. Krakowie.   B. Gdańsku.   C. Wałbrzychu.   D. Poznaniu.

6. W Krakowie środek zaćmienia nastąpił o godzinie
A. 12.51   B. 11.30   C. 14.12   D. 12.45

7. Jak długo można było obserwować zaćmienie Słońca w Poznaniu?

- A. 1 godz. i 19 min
- B. 1 godz. i 41 min
- C. 3 godz. i 22 min
- D. 2 godz. i 38 min

Tekst do zadania 8.

Słownik podaje trzy znaczenia słowa *słońce*:

SŁOŃCE   1. «gwiazda najbliższa Ziemi, centralne ciało Układu Słonecznego»
2. «światło, blask wysyłane przez to ciało»   3. *pieszczotliwie* «osoba ukochana lub bardzo lubiana»

8. *Jej włosy lśniły w słońcu.* W tym zdaniu użyto słowa *słońce* w znaczeniu
A. 1. i 2.   B. 2.   C. 3.   D. 2. i 3.

9. Powiedzenie *to jasne jak słońce* znaczy, że coś jest

- A. mądre.
- B. błyszczące.
- C. gorące.
- D. oczywiste.

Tekst do zadań od 10. do 13.

Słońce i sosny

Zanim słońce nad wieczorem zajdzie
sosen będzie się czepiało uparcie.

Nie stoczy się za te sosny prędeej
aż nasyci je
czerwienią
jak pędzle.

Ruda farba po pniach
igłach
pocieknie.
Sosny niebo pomalują
jak najpiękniej.

Każdy obłok.
Każdą chmurkę białą.

Będzie niebo rudziało
gorzało.
Zwęgli się na sadze najczarniejsze.

Aż je brzoza
rano
wiechciem liści przetrze.

Joanna Kulmowa

10. Wiersz jest poetyckim opisem

- A. pożaru w lesie.
- B. zaćmienia Słońca.
- C. zachodu słońca nad lasem.
- D. całego słonecznego dnia.

11. W której zwrotce występuje porównanie?

- A. W pierwszej.
- B. W drugiej.
- C. W trzeciej.
- D. W ostatniej.

12. Przypisanie w wierszu ludzkich zachowań słońcu oraz drzewom to

- A. epitet.
- B. porównanie.
- C. przenośnia.
- D. dźwiękonaśladownictwo.

13. W jakim znaczeniu zostało użyte słowo *wiecheć* w ostatniej zwrotce?

- A. Pęk.
- B. Stos.
- C. Sterta.
- D. Wianek.

14. Aby wyjaśnić znaczenie słowa *gorzeć*, sięgniesz do słownika
- ortograficznego.
  - języka polskiego.
  - przyrodniczego.
  - terminów literackich.

Tekst do zadania 15.

Kartki z kalendarza

LUTY	2007	MARZEC	2007
1		1	
CZWARTEK		CZWARTEK	
<i>Wschód Słońca 7.17</i>		<i>Wschód Słońca 6.23</i>	
<i>Zachód Słońca 16.22</i>		<i>Zachód Słońca 17.14</i>	

15. Dzień 1 marca był dłuższy niż dzień 1 lutego o
- mniej niż godzinę.
  - więcej niż godzinę, ale mniej niż o półtorej godziny.
  - więcej niż półtorej godziny, ale mniej niż o dwie godziny.
  - więcej niż dwie godziny.
16. We wtorek sprzedano 35 butelek wody mineralnej, a w środę 3 razy więcej. Ile łącznie butelek wody sprzedano we wtorek i środę?
- 105
  - 73
  - 38
  - 140
17. Na straganie wystawiono do sprzedaży 48 plażowych czapek. Przed południem sprzedano połowę z nich, a po południu $\frac{1}{3}$ pozostałych. Ile czapek sprzedano po południu?
- 8
  - 16
  - 24
  - 32
18. Wypożyczenie kajaka na pół godziny kosztuje 2,50 zł. Ile złotych trzeba zapłacić za wypożyczenie kajaka na 3,5 godziny?
- 7,50
  - 8,75
  - 10
  - 17,50
19. Ewa opalała się na słońcu przez 7 kolejnych dni. Pierwszego dnia opalała się przez 10 minut, a każdego następnego o 5 minut dłużej niż w poprzednim dniu. Ile minut Ewa opalała się siódmego dnia?
- 40
  - 45
  - 30
  - 35
20. Gnomon to ustawiony pionowo prosty pręt, który w słoneczne dni rzuca cień. Najdokładniej możemy wyznaczyć kierunek północny, obserwując cień gnomonu
- rano.
  - przed południem.
  - w południe.
  - po południu.

24. Na podstawie mapy napisz kilkuzdaniową notatkę o przewidywanej pogodzie dla Polski na jutro.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

25. *Jedynie pod słońcem!* Napisz o miejscu, które jest dla ciebie wyjątkowe. Wyjaśnij, dlaczego.
Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis

